NOVICE

gospodarskih, obertnijskih in narodskih stvarí.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XIII. V Ljubljani v saboto 7. julija 1855. List 54.

Bolje pozno kakor nikoli!

Dobrovoljna beseda o kmetijskem poduku odrašenih ljudí in napravi večernih šol ne bo menda popolnoma bob v steno.

Da bi v sedanjih okoljšinah in navadah stariši ne jemali otrok za poljske dela, dan današnji skor ne more biti. Dosti vzrokov je, ki kmečke gospodarje silijo, da si pomagajo z ženami in otroci. Nekteri bolj ubogi stariši res komaj čakajo, da otroci toliko odrastejo, da so za delo.

Kako dolgo bo to še tako, in ali bo kdaj drugač, tega nihče ne vé. Dokler pa je to tako, kakor je, in dokler iz tega izvira mnogo zlega in mnogo napak, je dolžnost vsacega ljudoljuba, da se, kolikor je moč, odvračajo nasledki takošnih razvad.

Če že delavec ne more tako plačan biti, da bi v stanu bil svoje otroke v šolo pošiljati, naj se mu vendar skusi drugač pomagati.

Če se od ene strani od otrok terja, da naj starišem pomagajo pri kmetijstvu, terja od druge strani tudi pravica, naj se jim saj v pripravnem poznejšem času tisto podučenje podelí, kterega poprej niso deležni postali.

Na vsako vižo terja to vést od očeta, ali od tistega, kteremu otroci delajo. Oni bojo za to odgovor dajali.

Ker mnogo nadlog, ki pačijo ljudstvo in škodujejo deželi, izvira edino iz tega, da otroci v tistih letih, ko sta um in serce naj bolj spretna za dobro in slabo, se po pašnikih klatijo in na polji delajo namesto v šoli, — je menda očitno kot beli dan, da ni kaka kaj bodi reč: ali hodi otrok v šolo ali ne. Saj sodniški zapisniki vsih dežel, kteri kažejo, da večina hudodelnikov so taki, ki niso nikoli v šolo hodili, dosti glasno govoré, da bi kdo to tajiti mogel.

Zanemarjena omika duha in serca in nevednost so tisti studenci, iz kterih izvirajo napake in hudodelstva, in čeravno stariši zavolj revšine svoje otroke za delo upotrebujejo, so vendar oni odgovorni za nasledke, ki izvirajo iz zanemarjene omike in nevednosti.

Če, kakor smo rekli, dobro spoznamo dan današnjo potrebo, da si mnogi stariši morajo z 8 do 10 let starimi otroci pri delu pomagati, vendar nasproti ne moremo reči, da bi tega iz serca ne obžalovali. Vsak gospodar pač dobro vé, kako hudo je, ako se zakasni s setvijo in kako slaba je žetev zavolj prepozne setve dostikrat. Al tudi za mladino ima setev svoj čas, in če se o tistem času ne seje dobro seme, bo žetev žalostna.

Kako važna je dobra izreja ljudstva, je že slavni špartanski postavodajavec spoznal, ko je rekel: naj imenitniše delo vse postavodaje je izreja mladine.

Naj bi tedaj vsi tisti, ki so krivi tega, da otroci na kmetih ne hodijo v šolo in jih tedaj pripravljajo ob sevo duševne omike, resno prevdarili, kako da bi jih odškodovali za zgubo v mladosti, in jim pozneje povernili, kar so jim odtegnili v mladih letih.

Naj bolje odškodovanje so večerne šole. Gotovo je, da (zunaj naj hujega dela) še zmiraj ostaja na dan ktera ura na večer, ki se zamore porabiti za šolski nauk.

Mi vsi, dragi bravci, se pa moramo resno tega imenitnega dela lotiti. Eden naj posodi sobo za učilišče, drugi naj dá luč, tretji kurjavo, četerti naj podari kake bukve, peti naj bode učitelj — in preden se bo še sploh razglasilo, da je tam pa tam večerna šola, bojo klopí že polne učencov — mladih fantov, odrašenih pa tudi starih mož. V tacih šolah ne bo treba nobenega priganjati k učenju, vsak bo sam skušal dohiteti to, kar je dosihmal zakasnil.

In kolikšen dobiček bo izviral iz tega! Od hiše do hiše bo segal blagoslov šolskega poduka, od vasí do vasí se bo vedno razširjal in blagor potem celi deželi, ktera zamore rêči: večina mojih kmetovavcov je na tisti višji stopnji, da ne delajo le rabotno, kakor tudi konjiči ali voliči delajo, ki jih vpregamo, da nam orjejo, polje povlačijo, mervo spravljajo itd.!

Naj bi pravi prijatli ljudstva v kmečki ali gosposki suknji svet ta dobro prevdarili in, kakor jim okoljšine naj bolje kažejo, se lotili naprave večernih šol.

Iz „Allg. Land- u. Forstw. Zeit.“

Gospodarske skušnje.

Skušnje z gipsom, premogovim pepélom in apnom.

Z dobičkom tako očitnim, da ga, kakor pravimo, človek z roko zagrabiti more, so na zahodnem Českem trosili gips po vsih zemljiših (le na tacih ne, ki imajo že same po sebi apnen svet). Na en oral so ga porabili 1 cent in pol ali 2 centa. Štupali so z gipsom vsako sorto detelje, pa tudi sočivje, uno na spomlad, kmalo ko ni bilo več snega, — to pa kakor hitro se je dobro iz zemlje prikazalo. Na gipsanih deteljših se je nakosilo dvakrat več detelje, pa tudi v teh krajih ni skor gospodarja, da bi svoje detelje ne gipsal ali s premogovim pepélom ne potresal. Gipsanega sočivja se je pridelalo za četertinko več.

Premogovega pepéla (pepela kamnenega oglja, Steinkohlenasche) so na oral deteljša raztrosili 20 do 30 centov, ravno toliko na njivo, kjer je bilo sočivje. Pepél pa se trosi na deteljša že pozimi, ako ni snega, na sočivje pa potem ko je sajeno bilo. Pridelk je bil pa ravno toliko obilniši kakor na gipsanih zemljiših.

Pa ne le pepél premogov, temuč tudi tiste mekine, ki odpadajo od premoga nežganega (Steinkohlenkleie), so se kaj dobro prilegle mokrim senožetim, če so jih pozimi po 30 centov na oral, in ravno toliko in tudi pozimi na njive z nemško deteljo (lucerno) potrosili. Polovico več so pridelali vsega.

Gips in premogov pepél imata pa to dobro lastnost, da prideta na dobro tudi tistim sadežem, ki so po detelji ali sočivji vsajeni bili na gipsano ali s premogovim pepélom poštupano njivo.

Živo apno se je na vlažnem in mokrem svetu, kjer zemlja že sama po sebi nima apnice v sebi, in

posebno na novínah, ali po sternišini reži, dobro skazalo, po 6 do 9 centov na en oral. Pred setvijo tisti dan so ga na dobro preorano njivo na kupe po centu navozili in za čevelj debelo z zemljo pokrili; ponoči je razpadlo apno v štupo, in drugi dan so ga v cajnah raztrosili po njivi, koj potem pa sejali rež in vse skup podorali. Dobiček je bil na tacih mokrotnih in merzlih zemljiših kaj očiten; na nič pognojenih njivah je bil pridelk za polovico, na z gnojem napol pognojenih njivah pa dvakrat večji, in še za režjo vsajenemu ovsu ali detelji je dobro storilo.

Iz natoroznanstva.

Otrinjavke in svetinje.

Vsakemu je znano, kako se včasi, kadar je noč jasna, zvezde otrinjajo. — Na kmetih pravijo, kadar se zvezda oterne, da že tudi gotovo človek umerje.

Otrinjavke pravimo tistim, ki so tako velike kakor se zvezde vidijo; in ko leté, je viditi, kakor da bi bil ognjeno nitko po nebezu potegnil. Tistim pa, ki so redkeje in večidel o gotovih mescih in dneh prihajajo, pa pravijo svetinje.

Svetinje so precej velike ognjene krogle, ki jih je prav lepo viditi, ko dajo plamen, iskre in dim od sebe, potem se pa razpočijo in razsute popadajo na tla. Tudi podnevi pridejo pa jih ne vidimo, toda se sliši grom, ko se razspočijo. Majhne černe meglice se naredé, pri jasnem nebu zagromí zaporedoma in kamniten dež gré, ko na zemljo popadajo. Skoraj poltretji tisuč let že beremo v zgodbah od kamnitnega dežja.

To kar iz svetinj na zemljo popada, imenujejo zrakoslovci meteor; obstojé pa iz železa in drugih rud. Pervine so tiste, kakor jih imajo rudnine v zemskih hribih, toda sostava je druga. V meteorih je železo samo na sebi, kar na zemlji ni mogoče, ker ga rija jé. Kalifi in mongoljski knezi so si napravljali meče iz takih meteorov. Naj bolj znane so že od nekdaj tiste svetinje, ki pridejo v gotovih dneh skoraj vsako leto. 10. augusta so hodile svetinje sv. Lavrenca; na Angležkem se dobí v cerkveni pratiki omemba „ognjenih solzá“ sv. Lavrenca. Še bolj znane so tiste, ki prihajajo obhodno od 12. do 14. novembra. Sila trumo sta jih vidila Olmsted in Palmer v zgornji Ameriki. Ponoči od 12. do 13. novembra 1833, pravita, da so šle kakor sneg. V devetih urah jih je padlo čez 240.000.

Zunaj teh svetinj, ki obhodno obiskujejo našo zemljo, pa poznamo tudi druge posamezne ognjene krogle, ki se utegnejo vsak čas v zraku pokazati. Tako se je 26. maja 1751 pri Hračini blizo Zagreba pri jasnem nebu ognjena krogla pokazala. Iz nje sta padla dva železna kosa, eden je vagal 16 funtov, drugi, ki ga imajo na Dunaji shranjenega, pa 71 funtov. In takih izgledov se najde mnogo ne le v starejih zgodovinskih popisih, temuč tudi v novejših časih. Tudi letašnje leto ima že svoje svetinje pokazati. Iz Pešta piše nekdo 9. januarja 1855: „Ob osmih zvečer sem vidil prečuden prikazek. Skoraj nad glavo se pokaže ognjena krogla. Velika je bila kot luna. Na vse kraje so žarki iz nje leteli. Brez števila zvezdic je v četertini ure od nje poletelo; potem se ji pa naredita dva repa. Letim preki Donavi, da bi prišel iz gazove luči. Zdaj sem jo natanko vidil; zdelo se mi je kakor ko luna odjema. Pa se je tam nebo pooblačilo, lune ni bilo viditi, le nekaj zvezd se je vidilo. Znamenito pa je, da cele tri četertine ure nisem zapazil, da bi se bila kaj premaknila“. — 15. januarja tudi tega leta je vidil na Dunaji Burkhardt ognjeno kroglo, ki se je pokazala na nebu. Šla je na ravnost od gostosevcov proti južno-zahodni strani. Svetila se je kakor razbeljeno železo. Skoraj na sredi pota se je razpočila. Postalo je več manjših koscov, ki so se svetili kakor danica ali Venera. Naj veči kos je naprej letel. Manjši kosci so pa na vse kraje leteli in puhel hrup se je slišal. Vidila se je 6 sekund. Napravila je pa tako svitlobo, da so pri gazovi luči stvarí senco delale. Posvetila se je kakor bengalični ogenj; od začetka svitlo-rudeče, potlej je pa naenkrat rumeno zasvetila. (Konec sledí.)

Starozgodovinski pomenki.

Cvetlica Lotos in njeni pomen na noriških rimskih kamnih.

Razložil Davorin Terstenjak.

(Dalje.)

Navedel sem še tudi drugo sliko (Muhar Gesch. der Steierm. I. Abbild. Tafel XVI. fig. 42.) in rekel, da božanstvo na tem cvetu sedí. Nisem jaz kriv te pomote, marveč rajni Muhar in gosp. Knabl, ktera sta to sliko tako nezvesto zrisala. Ne dolgo sem v družbi umetnega slikarja g. Felbermayer-a to podobo sam ogledaval, in obadva sva se prepričala, da možka oseba nima konjskih nog (toraj Knabelnova razlaga od „Centaura Chirona“ in „Achilla“ nič ne velja) in da ženska ne sedí na perji, kakor je pri Muharji zrisana, temoč na razgernjeni rjuhi. Obedve podobi sedite in možka žensko objema, zadej pa se vidi že zlo poškodovana lira. Za zdaj se še ne podstopim izustiti, kaj da pomeni.

Ker Latovus aug. tedaj ni Višnu Tamar, kakošno pa nek je? „Brez dvombe keltiško“, bodo vsi nasprotniki kričali, ker v zemlji nekdanjih Galov nahajamo: „Namens-Korrespondenzen“, kakor Latobriga, in v zapadni Galii rod Letavici“, kar stari pisatelji prestavljajo z „Litorales“, to je, Pobrežani. Ako ni drugih dokazov, kakor samo „Namens-Korrespondenzen“ so pač terdenja na slabih nogah! Kdo nek vam bode verjel: ker v Britanii se najde mesto Uxacona, v Hišpanii tarakonski Uxama, v Kalabrii Uxentus, in v Indii gora Uxentus, da so tudi v Kalabrii in v Indii živeli Kelti, ker se v tih krajih nahaja britanskemu enako ime?!

Po vsestranskem presojenji terdim, da v božanstvu Latovu je Šiva, kteri je tudi bil varh popotnikov po suhem in po vodi, zato se velí: „gospod pobrežja“ — „Herr der Ufer“, „der in den Furten [1]) und an den Ufern Weilende“, dalje: „âlâtya“ kar je bil Anquetil prestavil: „dans naulum“ — „der Schiffslohngeber“, dr. Weber pa „der Befrachter“ [2]). V Wilsonovem sanskritskem slovarji najdem „alâta“ prestavljeno v „firebrand“, to je, velika ladija. V indoeuropejskem pervotnem jeziku je gotovo korenika te besede pomenila vodo, ker se še v keltiških narečjih nahaja beseda leath, laith = Feuchte, Sumpf [3]).

Tudi v latinskem jeziku najdemo: latex = die Flüssigkeit, in v litvanskem pomeni lytus dež, pluviae.

Ohranil je besedo latov še tudi serbski jezik, in sicer Vuk v svojem serbskem slovarji piše, da Latov pomeni: nadzornika pri prebrodarenji — der Aufseher bei der Ueberfuhr [4]). Beseda latov toraj ima iskati koreniko v imenu lat, kakor cestninar, der Strassengeldeinnehmer v imenu cesta. Tako to besedo sme tudi slovanski jezik svojim prištevati, ker ni moč dokazati, da so jo Serbi od Latincev ali pa Keltov prejeli.

Zdaj toraj tudi razumemo, zakaj se hrami poleg rek, in sicer poleg brodov velijo: letuš. Primeri Letuš vas kraj Savinje, Letenje kraj Mure, in brez dvombe tudi to pomeni Letija, Litija, nekdaj Latija (zavoljo prehoda glasnika *a* v *i* in *e* — primeri poljski: *lato*, slov. *leto*, slavonski *lito*). Latovici, Latovičani so toraj bili ne samo zatega voljo tako imenovani, ker so Latova častili, temuč tudi zatega voljo, ker so bili prebivavci kraj po-

[1]) Menda je zatega voljo omililo ime Breda, ktero se v narodnih slovenskih pesmah pogosto nahaja.

[2]) Upanišad Anuvâka VIII., glej tudi dr. A. Weber „Indische Studien“ II. Band. I. Heft str. 40, 41.

[3]) Radloff „Keltenthum“ str. 290.

[4]) Vuk. Serbski rečnik pod besedo Latov.

Pis.

brežja savskega, ali pa zavoljo tega, ker so se pečali z brodarenjem [5]) po Savi. To izpeljavo poterjujejo tudi drugih noriških in panonskih rodičev imena, na priliko: Ambidravi = Podravljani, Colapiani = Pokolpjani, Oseriates = Ozerjani, Jezerjani (ruski ozero = jezero), Seeanwohner, Serretes, Serrapilli menda od sěra, kar v českem, cerkvenoslovenskem in ruskem pomeni: žveplo, toraj Serjani, Seropilci = Bewohner schweflichter Gegenden. Plini jih stavlja kraj Drave, znabiti, da se imajo iskati v okolici varaždinskih toplic. Med panonskimi rodovi so nar imenitniši bili Breuci, in res je čudovitno, da se prebivavci med Savo in Kolpo današnji dan še velijo Brajci. (Konec sledí.)

Kratkočasno berilo.

Vladko in mertvi.

Serbska narodna pripovedka.

(Konec.)

Tovarš ga v eno mer nagovarja, naj se gré h kralju ženit, Vladko pa se brani; ali naposled se je mogel podati. Gresta tedaj pred kralja. Ko prideta pred kralja, reče oni človek: „Kralj! midva sva prišla tvojo hčer za tega mladenča snubit“. Kralj pa se precej zajoka in jima reče: „Jez vama svoje hčere dati ne morem, ker sem jo že devet in devetdesetkrat omožil, pa vsak ženin je pervo noč umerl, torej nočem več grešiti duše, in je nikomur več na svetu ne dam“.

Al Vladkov tovarš premore kralja, da dá hčer Vladku. Drugi dan je bila poroka, — al kralja je vest težila, ker je mislil, da bo tudi ta ponoči umerl. Naposled se svatje razidejo, in ženin in nevesta gresta v svojo sobo. Ko sta bila zaspala, vstane Vladkov tovarš, prižgé svojo svečo, se splazi na tihem v njuno sobo, ter sede pokraj nju na stol, pa vzame iz žepa britvico in brusen kamen, pa brusi britvico, ter v eno mer na spavajoča pogleduje. Ko je bilo polnoči, se odpró nevestina usta, in kača pomolí glavo ven, pa pomeri ravno na ženina, da bi ga pičila, — al oni človek ji odreže z britvico glavo. Potem sede sopet na stol, ter jame brusiti britev. Nevesti se sopet usta odpró, in kača pomolí glavo ven, in pomeri ravno na ženina, da bi ga pičila, — al oni človek ji sopet odreže z britvico glavo. Sede potem in jame iznova britvo brusiti. Čez časek se odpró v tretje nevestine usta, in kača pomolí glavo ven, in se pomeri ravno na ženina, da bi ga pičila, — al človek ji sopet odreže z britvico glavo. Potem spravi britev, pobere kačje glave, pomeče v svoj žep, zaprè vrata, kakor so bile, ugasne svečo in gré tudi sam spat.

Ko se dan napoči, vstane kralj in pride svoje dece gledat, vès v skerbi in strahu, da bi ne našel ženina mertvega.

Al ko bliže pride, čuje, da se v sobi razgovarjata. Odprè vrata in najde zeta živega in zdravega. Zdaj se v kraljevi palači še le pravo veselje začne. Kralj je sklical vse, gospode in služabnike, slepe in hrome, gluhe in gobove, pa vse nasiti in napojí v slavo Božjo.

Prejde po tem mesec dní, in človek reče Vladku: „Veš kaj, brate? Izprosi se ti od svojega tasta, da s svojo ženo smeš obiskati svojega očeta in svojo mater; saj veš, da sta za te domá v veliki skerbi, ker ne vesta, kje si in kako si.

Vladko pové kralju, da bi rad šel s svojo ženo, da bi obiskal svoje starše. Kralju je bilo to všeč, da se spominja svojih staršev in dá jima služabnike, da ju spremijo.

Ko so bili na poti vsred nekega gojzda, reče oni človek Vladku: „Ajdi, Vladko, da si dnarje razdeliva, ki sva jih pridobila“.

Vladko mu odgovorí: Naj bo kapital in dobiček tvoj, — jez imam tako več ko dosti“.

Človek sopet Vladku reče: „Ne, brate, tega jez nečem. Jez bi rad, da sva na čistem, da se vé, čiga je kaj“.

„Prav!“ — reče Vladko. Uspeta dnarje na zemljo, izštejeta jih, in razdelita. Ko sta se bila razdelila, reče človek Vladku: „pojmo zdaj enmalo proč od služabnikov, jez, ti in tvoja žena; imam ti nekaj povedati“.

Ko so se bili enmalo oddalili, reče sopet človek Vladku: „Daj da ti zdaj očí zavežem, in ti ne snemaj zaveze, dokler ti je jez ne odvežem“. Zaveže mu očí, in potem prime kraljičnjo čez pas, prekobesi jo in jo strese na zemljo, da ji izpade en trup kače skozi usta na tla; strese v drugo, in izpade drugi trup; strese v tretje in tudi tretji trup kače izpade na tla. Potem sname Vladku zavezo; pokaže trupove, pa mu reče: „Glej, brate Vladko, vidiš li trupove; potem pa vzame iz žepa svojega kačje glave in jih sostaví s trupi: to so glave njihovih trupov. Te kače so umorile ženine, ki so s tvojo ženo poročeni bili. Al jez, ko sta vidva spavala, na tihem sem prišel v vajno sobo, in s svojo britvico sem vsaki glavo odrezal. To vidva vse kralju in kraljici povejta, da bota vedila, zakaj do danes nista zeta dobila. Dnarje pa, Vladko, obderži ti. Darujem ti svoj delež, in s tem ti povernem tisti dolg, ki si mi ga posodil, ko si na grobu unega mertvega njegove dolžnike poizplačal, ter njegov pokoj obvaroval. Uni grob je moj grob, in za to ti velika hvala. Pozdravi mi svojega očeta in svojo mater, in ostanite z Bogom!“ — To reče, pa zgine izpred nju očí.

Vladko se verne z ženo na uno mesto, kjer je bil služabnike in dnarje pustil. Pobere dnarje, vsi sedejo na kola pa grejo očeta in mater obiskat.

*) Saj še današnji dan je Sava priča, kako težko si po nji Kranjci kruh služijo. Nekdaj sem mislil, da Nauportus bi utegnila pokvarjena slovenska beseda „Na bardu = Verhnika“ biti, ali zna tudi biti čisto latinska, in pomeni „der Schiffshafen“, navis portus. Znabiti, da na Verhniki še se kakošno slovensko ime (örtlicher Name) najde, ktero na Nauportus = Schiffshafen opominja. Pis.

Novičar iz austrijanskih krajev.

Iz Siska 27. junija. * Žitna cena pri nas še zmiraj pada. Kar se tiče novega pridelka, ne moramo še nič gotovega reči, ker eni pravijo tako, drugi drugač. Na Ogerskem in v Banatu pričakujejo sicer precej dobre letine, vendar je treba pomisliti, da delavcov pomanjkuje, in da so memo druzih let 3krat dražji; verh tega pa je še tudi to, da se odpirajo tem deželam zmiraj ložje poti, po kterih zamorejo svoje pridelke sedaj tudi v take kraje spečavati, kamor poprej ni bilo mogoče. Prodalo se je ta čas blizo 4000 vagánov pšenice valaške po 4 fl. do 4 fl. 45 krajc., pančovaške po 5 fl. 15 do 45 kr., banaške po 6 fl. do 6 fl. 30 kr., — koruze okoli 12.000 vagánov po 2 fl. 10 kr. do 3 fl. — V Karlovcu je bilo več kupčije. Graničarji in Krajnci so dosti žita pokupili, posebno koruze.— Iz Szigetvara na Ogerskem slišimo, da v ondašnjem hrastji bo mnogo ježic (konopra) in pa želoda. Lanske ježice naj bolje sorte se prodajajo po 6 fl.

Iz Českega pišejo „Praž. Nov.“, da je unidan, ko je vreme zlo deževno in viharno bilo, 4 leta star fantič blizo Avše zmerznil. Šel je s svojim očetom v gojzd; ko je ta derva sekal, je fantič zašel, da ga ni mogel najti; drugi dan so ga dobili zmerznjenega v gojzdu.

V Gorici 1. julija. A. M. — V 52. listu „Novíc“ v dopisu „iz Gorice“ je neka pomota. Slovesnost vpeljave svitlega goriškega nadškofa ni popisana v omenjeni tisti „posebni spomenici v laškem jeziku“, ki se velí „Memoriale del fausto ingresso d' Sua Altezza Ill.ma e Rev.ma Andrea Gollmayr, Principe-Arcivescovo, nella Sua Chiesa di Gorizia il di 24. giugno 1855“, ampak bukve te obsegajo kratko zgodovino oglejsko-goriške cerkve, večidel po Rubeis-u. Veljajo 24 kr.

Prijatlom domače povestnice dam pri ti priložnosti na znanje, da zdaj v Gorici tudi zgodovina goriška iz-

haja in sicer ravno tista v dveh tiskarnicah: pri Zajc-u in pri Paternolli-tu; perva pod naslovom: „Saggio storico della Contea di Gorizia di Carlo Morelli completato e documentato"; druga pod naslovom: „Istoria della Contea di Gorizia di Carlo Morelli di Schönfeld"; to vreduje gosp. Della-Bona in ji doklada mnogo važnih do sedaj še neznanih pisem, ki jih je sam nabral, veljala bo 6 gold., cena perve pa še ni znana. Zajcova bode nadaljevana do nar novejših časov. Paternollitov rokopis je po spisatelji samem pred smertjo opiljen bil. Živel je slavni Goričan Morelli od leta 1730 do 1792. Zgodovina njegova sega po kratkem pregledu starejih časov od l. 1500 do 1790. Pervo stoletje je bil dal Morelli sam natisniti. Reči moram, da vrednika v svojih opazkah Slovencom, ki so od poprejšnih zgodovinarjev malo porajtani bili, marsikako pravico priznanjata, kar je nova priča, da luč, ki se povsod prižiga, bo slepim vendarle očí odperla.

Iz Gradca. Namesto umerlega c. k. deželnega živinozdravnika Kertička za štajarsko deželo je izvoljen Jož. vitez Koch, magister živinozdravstva pri c. k. dunajski živinozdravilski šoli.

Iz Celja. C. k. ministerstvo kupčijstva je dovolilo, da zavolj povodinj naj se blizo postaje železne ceste v Celji napravi nov most; stroški so prevdarjeni na 15.992 fl.

Iz Ljubljane. Od poslednjega tako imenovanega „češnjevega" sejma nimamo nič druzega povedati, kakor da letos ni zaslužil imena „češnjevca", ker češinj je malo, in da štacunarjev in kramarjev je bilo dosti, kupca pa malo. Živine so tudi malo pripeljali, pa še za to ni bilo kupca. Sicer se je pri tem sejmu spet prav očitno pokazalo, kako potrebna bi bila v našem listu že večkrat omenjena prenaredba sejmskih dní. Predsejm je bil letos v četertek, v petek je bil praznik sv. Petra in Pavla, v saboto je bil veliki sejm, potem nedelja, v pondeljk spet sejm, v torek so šli štacunarji domú. Med tremi sejmskimi dnevi dva praznika! Ako bi se bil sejm pervi teden po sv. Petru in Pavlu v pondeljk začel in bi terpel, kakor vsi drugi, cel teden, bi bilo vsim vstreženo. — V sredo je bil mesečni zbor muzejnega družtva. Gosp. kustos Dežman je v zanimivem prostem govoru popisal možé, ki so od starodavnih časov noter do naših na Krajnskem obdelovali obširno polje natoroznanstva. S tem popisom bi prav vredno se začel pervi zvezek obljubljenega muzejnega časnika. Za gosp. Dežmanom je bral gosp. prof. Kozen „o razvitji zvezdoslovja". Visokočastiti gosp. grof Wolfg. Lichtenberg je bil predsednik. — V četertek ponoči med 10. in 11. je bila huda ura nad Ljubljano v zgornji Šiški, Kosezah, Dravljah itd.; strašen vihar je razrušil več kozolcov in toča je več polja popolnoma pokončala.

Novičar iz raznih krajev.

Nj. vel. cesarja pričakujejo iz Galicije danes na Dunaj nazaj; cesarica je prišla iz Possenhoffen-a že v pondeljk. — Višje armadno poveljstvo zapoveduje, da leta 1846 asentirani imajo do konca tega leta v reservi ostati; v letu 1847 asentirani imajo za dvé leti v reservo stopiti; vsi leta 1845 ali še prej asentirani pa se imajo popolnoma iz vojaške službe izpustiti. Šteje se teh poslednjih kapitulantov, ki imajo vojaško službo popolnoma zapustiti, okoli 60.000, tistih reserv od leta 1846 in 1847, ki so zdaj tudi domú spušeni, je kakih 130.000, in ker se je tudi druzih vojakov veliko začasno (na urlaub) spustilo, je tedaj austrijanska armada sedaj gotovo za dosto več ket za 200.000 zmanjšana. Število cele armade ob novem letu je pa nek bilo 553.902 vojakov z 77.540 konji in 1148 topovi. — Ministerstvo dnarstva je dovolilo, da za colne plačila se smejo prihodnjič tudi stare dvojače in petice jemati. — C. k. ministerstvo nauka je po vsih deželah ukazalo, da naj se v šolah po deželi s posebno skerbjo tisti razdelki kmetijstva razlagajo, kteri se z naj večim pridom obdelujejo v tisti deželi, kjer je šola, in da naj se gleda posebno na sadjorejo, vinorejo, svilorejo in čbelarstvo, za ktere nauke naj se pa poskerbé tudi pripravne bukve. (Ponosno smémo reči, da vse te bukve imamo že v slovenskem jeziku). — Na neki rekurs je c. k. ministerstvo bogočastja velelo, da ima za postavo veljati, da pri zidanji cerkve ali farovža so dolžni le farani z ročnim delom ali z vprego pomagati, cerkev in tudi fajmošter se pa ne štejeta med farane, in fajmoštri so še po posebnem cesarskem sklepu od 20. junija 1840 oprosteni te pripomoči. — Ponižana tarifa za vožnjo žita, moke, sočivja in krompirja je na južno-izhodnih cesarskih železnicah s tem mescom jenjala. — Minister dnarstva se meni z neko angležko-francozko družbo, ki hoče laške cesarske železnice ravno tako v najem vzeti, kakor je vzela druga francozka družba že nektere druge železnice cesarske. — 2. dan t. m. je cesar Napoleon deržavni zbor, kterega je poklical, da dovoli spet 750 milijonov frankov na pósodo vzeti in pa 140.000 novincov za vojaško službo nabrati, odperl z govorom, ki je o tem, kar je od austrijanske vlade rekel, kakor „Oest. Corr." pravi, na Dunaji močno začudenje zbudil. Napoleon namreč pravi, da zdaj, ker se rusovska vlada ni hotla udati mirni spravi, pričakujete francozka in angležka vlada še zmiraj, da bo tudi austrijanska vlada meč v roko vzela zoper Rusijo. Vladni austr. list „Oest. Corr." pa pravi k temu: ravno zdaj, ko tisuč in tisuč reservov gré domú, da namesto meča serp v roko vzame, bi kaj tacega pričakovati prazna sanjarija bila; nemoremo misliti, da francozka vlada v resnici kaj tacega misli". — V angležkem deržavnem zboru je minister Clarendon te dní sledeče važne besede izustil, da tisti znani 4 členi za mirno spravo odsihmal nimajo nobene veljave več za angležko in francozko vlado, ktere si hočete, kakor je cesar Napoleon v svojem govoru rekel „z orožjem privojskovati nju prizadetja vreden mir". Kolikor manj zamore po razdertih dunajskih konferencijah austrijanska vlada z angležko in francozko edino pot iti, toliko bolj se nek zedinjujete sedaj austrijanska in pruska. — Gorčakov piše, da do 29. junija se ni v Krimu nič važnega zgodilo. V posebnem vojnem razglasu od 19. junija je pohvalil armado za slavno zmago 18. junija, ker več tisuč junakov je prisego svojo ta dan s prelito kervjó sopet poterdilo. — Zdravje zedinjene armade v Krimu je poslednje dní nekoliko na boljem, ker dež skoz 36 ur je ohladil zemljo in več studencov spet napolnil z vodo. — Sliši se — če ni prazna govorica — da Omerpaša se je 19. junija odpovedal višjemu poveljstvu čez turško armado, ker je preslabo v vsem preskerbljena. — Grozno gerdo so ravnali Angleži v Kerču, Mariupolji, Taganrogu in po vsih krajih poleg azovskega morja, kterih so se polastili; žito in vès drug živež, pohištva itd. so požgali in pokončali, kakor celó „Times" piše. — V izhodnjem morji so angležke vojne ladije Nystadt z bombami pokončale. — Po deželi na Španjskem je popolnoma brezvladni stan; Espartero je hotel iz ministerstva stopiti, pa ga kraljica ne pustí. — 24. junija je bil strašen ogenj v Carigradu skoz 8 ur; pravijo, da je 1500 (se vé da lesenih) hiš pogorelo. — Na Ogerskem je 27. junija umerl eden naj bogatejših plemenitažev Paul žl. Motešicki; le ovác je imel ta mož čez 20.000.

Vganjka zastavice v poslednjem listu:

Tomaž 30 let, Jože 40. oče pa 70.

Odgovorni vrednik: Dr. Janez Bleiweis. — Natiskar in založnik: Jožef Blaznik.